

28 Ιανουαρίου 2020

Μητροπ. Μεσογαίας & Λαυρεωτικής Νικόλαος: Ευλογημένο ή καταραμένο το «γιατί»;

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Ευλογημένα «γιατί»!

Ερώτημα τόσο συχνό, τόσο βαθύ, τόσο δυνατό στην εκφορά του, τόσο δύσκολο στην απάντησή του. Ερώτημα τόσο αληθινό, τόσο ανθρώπινο, τόσο απαιτητικό, που όμως από τη φύση του δεν αντέχει στον λόγο, δεν εκφράζεται με το στόμα, δεν μπαίνει σε λέξεις, δεν δημοσιοποιείται σε ακροατήριο, πολύ δε περισσότερο, δεν επιδέχεται μονοσήμαντες απαντήσεις από κάποιους που δήθεν γνωρίζουν προς κάποιους άλλους που σίγουρα πονούν. Ίσως είναι το κατ' εξοχήν θέμα για το οποίο δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνονται ομιλίες. Είναι πολύ βαθύ για να έλθει στην επιφάνεια της συνειδητοποίησης. Είναι πολύ επώδυνο για να χωρέσει στον ορίζοντα των αντοχών μας. Είναι πολύ προσωπικό για να εντοπισθεί στο στερέωμα του δημόσιου λόγου. Ίσως αυτό το ερώτημα να πονάει πιο πολύ και από την αίτια

που το δημιουργεί. Γιατί όλοι ξέρουμε πως δεν έχει εύκολη απάντηση. Και όμως είναι τόσο επίμονο και αληθινό.

Γιατί σε μένα, Θεέ μου; Ηχεί στα αυτιά μου αυτό το ερώτημα και αντηχεί βαθιά στην καρδιά μου. Είναι το ερώτημα κάθε γονιού που το παιδί του πάσχει ή κάθε άνθρωπου που έχει χτυπηθεί από ανίατη ασθένεια. Πώς είναι δυνατόν αυτό το ερώτημα να μεταμορφωθεί σε ομιλία, συμβουλή, γνώμη ή απάντηση;

Το ερώτημα αυτό συνεχώς διατυπώνεται και απαντάται μόνο με δάκρυα, όχι με λέξεις, με αισθήματα, όχι με σκέψεις, με σιωπή, όχι με απόψεις, με συμπόνια, όχι με απαντήσεις. Πώς να το κάνουμε; Συχνά τα μάτια μιλούν πιο εύγλωττα από το στόμα, ο αναστεναγμός πιο δυνατά από τη σκέψη και η πονεμένη απορία εκφράζει περισσότερο την αλήθεια από την όποια απάντηση.

Γιατί;

Γιατί ο πόνος; γιατί η αδικία; γιατί τα παιδάκια; γιατί τόσο πρόωρα; γιατί με αυτόν τον τρόπο; γιατί την απερίγραπτη χαρά της αθώας παρουσίας τους να τη διαδέχεται ο αβάσταχτος πόνος; γιατί; Και αν είναι για το άγνωστο καλό μας, γιατί αυτό το καλό μας να είναι τόσο πικρό;

Γιατί σε μένα;

Τι κακό έκανα; Πού να ψάξω να βρω μέσα μου την άγνωστη σε μένα αιτία; Και αν φταίω εγώ, δεν μπορώ κάτι να κάνω για να αναστρέψω τα πράγματα; Και ποιός ο λόγος εξ αιτίας μου να υποφέρει αυτό το αθώο πλασματάκι; Αυτό μου φαίνεται πιο αδύνατο να το αντέξω. Κινδυνεύω να χάσω και τη λίγη και ασθενική πίστη μου. Τελικά, ποιό το όφελος αυτής της ιστορίας;

Γιατί σε μένα, Θεέ μου;

Δεν είμαι παιδί σου; δεν είσαι Θεός αγάπης; τι σχέση μπορεί να έχει η αγάπη Σου με το μαρτύριο μου; Πώς να με προσελκύσουν τα μαστιγώματά Σου; Πώς συνδυάζεται η καλωσύνη Σου με την ανερμήνευτη λογική του πόνου, με τη θλίψη, με το ενδεχόμενο του σκανδαλισμού;

Η «ευλογία» του πόνου. Ευλογημένα «γιατί»!

Τα καθαγίασε ο ίδιος ο Χριστός στον σταυρό «Θεέ μου, Θεέ μου, ίνα τι με εγκατέλιπες;» Θεέ μου, γιατί μου το 'κανες αυτό; Τι σου έκανα; Δεν είμαι ο Υιός σου; Το ίδιο ακριβώς ερώτημα με το δικό μου το οποίο έμεινε και αυτό αναπάντητο. Έμεινε αναπάντητο στα φαινόμενα. Τα γεγονότα όμως φανέρωσαν την απάντηση.

Τέτοια πολλά «γιατί» βγήκαν και από το στόμα του πολυάθλου Ιώβ ή τη γραφίδα του τραυματισμένου Δαβίδ, δυο ανθρώπων που οι τραγικοί θάνατοι των παιδιών τους σφράγισαν το πέρασμά τους από την ιστορία και που μας παρουσιάζονται συχνά ως μοναδικά πρότυπα πίστης, εγκαρτέρησης και υπομονής.

Το ερώτημα αυτό το απευθύνουμε στον Θεό, το λέμε στον εαυτό μας, το επαναλαμβάνουμε στους ανθρώπους που νοιώθουμε ότι ιδιαίτερα μας αγαπούν. Το λέμε κυρίως για να εκφράσουμε το μέσα μας, το λέμε όμως και προσδοκώντας το χάδι μιας απάντησης. Ποιός όμως μπορεί να δώσει μια απάντηση; Ακόμη κι αν την ξέρει, ποιός μπορεί να μάς την πει;

Λέγει ο Μέγας Βασίλειος προς πενθούντα πατέρα ότι ο πόνος κάνει τον άνθρωπο τόσο ευαίσθητο, ώστε μοιάζει με το μάτι που δεν ανέχεται ούτε το πούπουλο. Και η πιο τρυφερή κίνηση αυξάνει τον πόνο του πονεμένου. Και η πιο διακριτική αναλογία δεν αντέχεται. Ο λόγος που εκφέρεται ως λογικό επιχείρημα ενοχλεί αβάσταχτα. Μόνο το δάκρυ, η κοινωνία της απορίας, η σιωπή, η εσωτερική προσευχή θα μπορούσαν να ανακουφίσουν τον πόνο, να φωτίσουν το σκοτάδι ή να γεννήσουν μια μικρή ελπίδα.

Ο πόνος γεννά αλήθεια, συμπόνια, κοινωνία.

Ο πόνος δεν ξυπνάει μόνον εμάς, αλλά γεννάει και την αγάπη στους γύρω μας. Προσπαθούν να μπου στη θέση μας. Αγώνίζονται στον καιρό της ασφάλειας τους να μοιραστούν τα πιο ανεπιθύμητα γι' αυτούς δικά μας αισθήματα. Και το κάνουν. Ο πόνος γεννά την υπομονή μας, ταυτόχρονα όμως γεννά και τον εξ αγάπης σύνδεσμο με τους αδελφούς μας. Ο πόνος γεννά την αλήθεια. Η συμπόνια των άλλων τη φυτεύει στη δική μας καρδιά. Εκεί διακριτικά κρύβεται και η απάντηση.

Έτσι γεννιέται στην καρδιά η παρηγοριά, η γλύκα και η ανακούφιση της οποίας είναι πολύ εντονότερες ως εμπειρίες από το βάρος του πόνου.

Ο πόνος μας βγάζει από τα ανθρώπινα μέτρα.

Τελικά αυτά τα «γιατί» δεν έχουν τις απαντήσεις που η φτώχεια και η αδυναμία μας περιμένει. Στη λογική αυτή συνήθως παραμένουν αναπάντητα. Γι' αυτό και ο

Χριστός για τον θάνατο δεν είπε παρά ελάχιστα. Απλά, ο ίδιος τον επέλεξε και πόνεσε όσο κανένας άλλος. Και όταν αναστήθηκε, το στόμα Του έβγαλε περισσότερη πνοή και λιγότερα λόγια. Δεν είπε τίποτε για ζωή και θάνατο -μόνο προφήτευσε το μαρτύριο του Πέτρου. Ο πόνος δεν απαντιέται με επιχειρήματα. Ούτε η αδικία και ο θάνατος αντιμετωπίζονται με τη λογική. Τα προβλήματα αυτά λύνονται με το εμφύσημα και την πνοή που μόνον ο Θεός δίνει. Λύνονται με το Άγιο Πνεύμα. Ξεπερνιούνται με την ταπεινή αποδοχή του θελήματος του Θεού που είναι τόσο αληθινό αλλά συνήθως και τόσο ακατανόητο.

Στο διάβα της η δοκιμασία συνοδεύεται από το σφυροκόπημα των αναπάντητων ερωτημάτων. Κι εμείς, γαντζωμένοι στα «μήπως», στα «γιατί», στα «αν» συντηρούμε τις ελπίδες και αντέχουμε την επιβίωση σε αυτόν τον κόσμο, προσδοκώντας κάτι σίγουρο η κάτι σταθερό. Αυτό όμως συνήθως δεν εντοπίζεται στην προτεινόμενη από μας λύση, αλλά επικεντρώνεται στην απροσδόκητη υπέρλογη θεϊκή παρηγοριά. Κάθε προσπάθεια αντικατάστασής της με ανθρώπινα υποκατάστατα αδικεί εμάς τους ίδιους. Κάθε περιορισμός στην ασφυκτική θηλιά των ορθολογιστικών απαντήσεων μας παγιδεύει βαθύτερα στο δράμα μας. Στον διάλογο με τον πόνο, την αδικία και τον θάνατο είμαστε υποχρεωμένοι να βγούμε από τα ανθρώπινα μέτρα. Αυτή είναι όχι μόνον η έξοδος από τη δοκιμασία αλλά και η ευεργεσία της.

Η μοναδική ευκαιρία.

Τελικά, το μεν ερώτημα μπορούμε να το υποβάλλουμε, την δε απάντηση πρέπει να την περιμένουμε. Ή ο Θεός δεν υπάρχει ή παραχωρεί μια δοκιμασία για να μας δώσει μια μοναδική ευκαιρία. Αν δεν γινόταν η Σταύρωση, δεν θα υπήρχε η Ανάσταση. Ο Χριστός θα ήταν ένας καλός δάσκαλος· όχι ο Θεός. Ο Θεός δίνει την ευκαιρία. Σε μας μένει να τη δούμε και να την αξιοποιήσουμε. Η δε χαρά και το περιεχόμενο αυτής της ευκαιρίας είναι πολύ μεγαλύτερα από την ένταση και τον πόνο της δοκιμασίας. Ο θάνατος, ο πόνος, η αδικία αποτελούν μυστήριο που η όποια απάντηση το διασαλεύει. Στις περιπτώσεις αυτές, η αλήθεια δεν εκφράζεται ως άποψη ή επιχείρημα, αλλά προσφέρεται ως ταπείνωση και κοινός πόνος. Η πορεία στο μεθόριο της ζωής και του θανάτου, του σκανδαλισμού και της δοξολογίας, του θαύματος και της αδικίας παρουσιάζει στροφές και κρυμμένες γωνιές, όπου διασφαλίζεται η αλήθεια της ζωής. Αν ξεφύγει κανείς τον πειρασμό να λυγίσει, τότε αντικρίζει την αλήθεια με τέτοια όψη, που ποτέ του δεν είχε καν φαντασθεί. Ο πόνος, αν κάποιος καταφέρει να τον αγκαλιάσει, γεννά πρωτόγνωρες ευαισθησίες και ξεδιπλώνει πραγματικότητες που κανείς αλλιώς δεν βλέπει. Η πρόκληση δεν είναι να συμβούν γεγονότα και αποκαλύψεις· αυτά υπάρχουν. Η πρόκληση είναι να ανοίξει κανείς τα μάτια του για να μπορεί να τα αντικρύσει.

Είναι αναντίλεκτη αλήθεια δυστυχώς, συνήθως μόνο χάνοντας τα πολύ επιθυμητά, γνωρίζουμε και κερδίζουμε τα πολύ μεγάλα.

Σίγουρα ο πόνος και η αδικία δεν μπορούν να καταργήσουν την αγάπη του Θεού. Ο Θεός υπάρχει. Και είναι αγάπη και ζωή. Η τέλεια αγάπη και το πλήρωμα της ζωής. Και το μεγαλύτερο θαύμα της ύπαρξής Του είναι η συνύπαρξή Του με τον πόνο, την αδικία και τον θάνατο.

Ίσως και η μεγαλύτερη πρόκληση για τον καθένα μας να είναι η συνύπαρξη με τον δικό του προσωπικό πόνο, το ελπιδοφόρο σφιχταγκάλιασμα με τα βαθύτερα αυτά «γιατί», η ταπεινή εσωτερική περιχώρηση στην προσδοκία του Θεού μέσα από τις «αδικίες» που νομίζουμε πως Αυτός μας κάνει.

Προ καιρού, με πλησίασε κάποια νεαρή κοπέλα που το καντηλάκι της ζωής της φαίνεται να τρεμοσβήνει. Μέσα στον αβάσταχτο πόνο της διέκρινα την ελπίδα. Μέσα από τα δακρυσμένα μάτια της αντίκρισα τη χαρά, τη δύναμη και τη σοφία.

-Θέλω να ζήσω, μου είπε. Αλλά δεν ήλθα για να μου το επιβεβαιώσετε. Ήλθα για να με βοηθήσετε να φύγω έτοιμη από αυτόν τον κόσμο.

-Εγώ είμαι παπάς της ζωής και όχι του θανάτου, της απαντώ. Γι αυτό και θέλω να ζήσεις. Επίτρεψέ μου, όμως, να σε ρωτήσω κάτι· μέσα στη δοκιμασία σου, ρωτάς ποτέ «γιατί σε μένα, Θεέ μου;»

-Δεν σας καταλαβαίνω, πάτερ, μου λέει. Εγώ ρωτώ «γιατί όχι σε μένα, Θεέ μου; Και περιμένω όχι τον θάνατό μου· προσδοκώ τον φωτισμό μου»!

Πηγή: Νικολάου, Μητροπολίτου Μεσογαίας και Λαυρεωτικής, «Εκεί που δεν φαίνεται ο Θεός». Εκδ. Σταμούλη. 2009.